

Zamanın Ötesinde Bir Besteci: Ludwig van Beethoven'in Evrensel Müzik Anlayışı ve Piyano Sonatları

A Composer Beyond Time: Ludwig van Beethoven's Universal Music Conception and Piano Sonatas

Ruba PEKDEMİR PEKER¹

¹Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü, Piyano Anasanat Dalı, Eskişehir, Türkiye

Sorumlu yazar /

Corresponding author : Ruba PEKDEMİR PEKER

E-posta / E-mail : rubapekdemir@anadolu.edu.tr

ÖZ

Bu makale, tarihsel olarak en etkili bestecilerden biri olan Ludwig van Beethoven'in evrensel müzik anlayışını, özellikle piyano sonatları üzerine odaklanarak incelemektedir. Beethoven'in yenilikçi kompozisyon yaklaşımı, zamanının sınırlarını aşarak, duygusal derinlik ve teknik karmaşıklığı bir araya getirerek klasik Batı müziğinin evrimini şekillendirmiştir. Seçilen piyano sonatları üzerinden yapılan detaylı analiz, Beethoven'in klasik formları üstün ifade gücüyle harmanlama konusundaki ustalığını vurgulamaktadır. Füg unsurunun kullanımı, yenilikçi yapılar ve zengin armonik dil, sadece sonat formunu zenginleştirmekle kalmayıp, aynı zamanda gelecek bestecilere de ilham vermiştir. Beethoven'in eserlerinde derin duygusal anlatımlar sunabilme yeteneği, müziğini zamansız ve evrensel kılmıştır. Bu makale, Beethoven'in piyano müziğine katkılarının, enstrümanın ifade yeteneklerini yükseltmekle kalmayıp, aynı zamanda Romantik ve Çağdaş Dönem'lerin temellerini attığını savunmaktadır. Sonuç olarak, Beethoven'in evrensel müzik anlayışı, klasik ve romantik gelenekler arasında bir köprü kurarak, müzik alanındaki kalıcı etkisini pekiştirmekte ve onu zamansız bir figür olarak öne çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ludwig van Beethoven, piyano sonatları, piyano müziği

ABSTRACT

This article examines the universal musical understanding of Ludwig van Beethoven, one of the most influential composers in history, with a focus on his piano sonatas. Beethoven's innovative compositional approach transcends the boundaries of his time, shaping the evolution of Western classical music by merging emotional depth and technical complexity. A detailed analysis of selected piano sonatas highlights Beethoven's mastery in harmonizing classical forms with expressive power. The use of the fugue, innovative structures, and rich harmonic language not only enriches the sonata form but also inspires future composers. His ability to present profound emotional narratives renders his music timeless and universal. This article argues that Beethoven's contributions to piano music not only elevated the expressive capabilities of the instrument but also laid the foundations for the Romantic and Contemporary eras. Ultimately, Beethoven's universal musical understanding reinforces his lasting impact on music by bridging classical and romantic traditions, establishing him as a timeless figure.

Keywords: Ludwig van Beethoven, piano sonatas, piano music

Başvuru/Submitted : 24.10.2024

Revizyon Talebi/
Revision Requested : 17.12.2024

Son Revizyon/
Last Revision Received : 19.12.2024

Kabul/Accepted : 19.12.2024

Online Yayın /
Published Online : 23.12.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

EXTENDED ABSTRACT

Ludwig van Beethoven stands out as one of the most influential figures in music history, transforming the musical understanding of the European aristocracy through a serious artist identity. He laid the foundations of modern piano music by turning the piano into an instrument for expressing deep emotions. His creativity transcends existing norms, providing a new freedom of expression by challenging the rigid rules of previous musical periods. By moving away from the dynamics of the traditional harpsichord school, Beethoven developed a style that offered emotional richness and dynamism on the piano.

Baroque influences are evident in many of Beethoven's works, particularly in his use of fugue. His innovative structure in sonata form and complex musical language have made him a unique figure in music history. Beethoven utilized fugue not just as a standalone form but as a tool that enriches sonata structure, thereby enhancing the depth of music.

Beethoven's music pushed the boundaries of emotional expression as well as technical execution, laying the groundwork for romantic music. By adapting orchestral characteristics to the piano, he developed rich dynamics and profound means of expression. This innovative approach has inspired both his contemporaries and future generations. Beethoven's thematic development methods have influenced many significant composers, including Berlioz, Liszt, Wagner, Brahms, Mahler, and Schönberg.

The emotional and intellectual climate brought about by the French and American revolutions greatly affected Beethoven's music. His works emphasize themes of universal brotherhood and humanity, embodying the essence of romantic music. Notable examples include the "Eroica" and the "Ninth Symphony," with Eroica transcending classical forms and the Ninth Symphony encapsulating deep emotional expression and epic narrative in music.

Beethoven's compositions carry universal themes and establish a profound relationship between musical events and concepts. His music merges classical and Romantic elements, serving as a rich source of inspiration for future generations. By offering wide pitch ranges and technical innovations, he enriched the expressive possibilities of the piano.

Moreover, Beethoven's contributions to the piano played a crucial role in the evolution of the instrument, making it a technically rich means of expression. He pushed the piano's potential to its limits, providing unprecedented sonority and dynamic richness. In particular, through his sonatas and piano concertos, he explored the piano's technical and emotional depths, expanding the boundaries of this instrument. The piano, under Beethoven's influence, transformed from a mere instrument into a medium for emotional expression. This transformation offered a depth and variety previously unexperienced in piano music, opening new ways for subsequent generations.

In Beethoven's works, technical elements have become tools serving expression rather than objectives in themselves. This perspective ensures that listeners focus primarily on the deep and intense expression of Beethoven's music. This view reveals that Beethoven's music provides not only technical mastery but also a powerful emotional experience. Listeners are affected not just by Beethoven's technical skill but by the profound and intense narratives he presents from the very first notes (Eren, 2014).

In conclusion, Beethoven is regarded as one of the greatest figures in music history. His works present a rich combination of classical and romantic elements, serving as an inspiring resource for future generations. Beethoven's music, blended with universal themes and abstract thoughts, creates an important legacy that reflects the emotional and intellectual depth of music. In this context, Beethoven's musical understanding and creativity hold critical importance, both in his own time and in subsequent periods. His works should be considered not just as compositions, but as contributions that changed the course of music history. In this respect, Beethoven's music offers a universal language capable of influencing both the past and the future.

Giriş

Ludwig van Beethoven (1770-1827), müzik tarihinin en çarpıcı ve ilham verici bestecilerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Beethoven, müzisyenlerin Avrupa aristokrasisindeki rollerini basit bir zanaatkarlık anlayışından çıkararak, ciddi bir sanatçı kimliği oluşturmuş ve bu kimliği savunmuştur. Modern piyano müziğinin temellerini atarak, piyanoyu derin duyguların ifadesi için bir araç haline getirmiştir.

Müzikte yaratıcılık, paylaşımın, duygunun ve fikrin özgün ifadesidir. Yaratıcılık, mevcut kalıpların ötesine geçmeyi öngörmektedir (Günca, 2023). Beethoven'in müzikal yaklaşımı da, geçmiş dönemlerin katı kurallarını altüst ederek yeni bir ifade özgürlüğü getirmiştir. Geleneksel klavye okulunun parmak ekolüne ve anlatımına meydan okuyarak, piyanoda dinamik ve duygusal zenginlik sunan bir tarz geliştirmiştir. Bu, onu sadece bir virtüöz piyanist değil, aynı zamanda duygusal yoğunluğa sahip bir sanatçı haline getirmiştir.

Beethoven, müziğinde zıt ruh hallerini cesurca deneyimleyen ilk piyanisttir. İnce ve zarif melodilerin ardından gelen

sert ve vahşi tınılar, onun anlatım tarzının özünü oluşturmaktadır. Bu zıtlıklar, müziğinde sadece dramatik bir etki yaratmakla kalmamakta, aynı zamanda dinleyiciyi derin bir duygusal yolculuğa çıkarmaktadır. Örneğin, melankolik bir bölüm aniden güçlü ve tempolu bir yapıya dönüşebilmektedir. Bu da dinleyicide derin bir hissiyat yaratmaktadır.

Beethoven'in müziği, duyguların karmaşık doğasını ifade etmekte oldukça yetkindir. Bazen huzur verici, bazen de kaotik bir atmosfer yaratmaktadır. Bu çeşitlilik, onun eserlerine özgün bir derinlik kazandırmıştır. Zamanla, Beethoven'in bu yenilikçi yaklaşımı, romantik dönemin piyanistleri üzerinde kalıcı etki bırakmış ve piyano sanatının gelişiminde önemli bir rol oynamıştır (Schoenberg, 1987).

Makalede, Beethoven'in müziğinin derinliklerine inerek, onun geçmişten taşıdığı izler ve geleceğe olan etkileri ele alınmaktadır. Beethoven ve Barok Dönem Füg Sanatı başlığı altında, Beethoven'in Barok dönemin füg sanatını nasıl benimseyip dönüştürdüğü, özellikle Bach'ın eserlerinden nasıl ilham aldığı ve bu gelenekleri nasıl modernize ettiği incelenmektedir. Beethoven'in Gelecek Dönemlere ve Bestecilere Etkisi başlığında, Beethoven'in biçimsel devrimleri ve klasik formlar üzerinde yaptığı yeniliklerle Romantik ve 20. yüzyıl müziğinin temellerini atması ve kendisinden sonra gelecek besteciler üzerindeki etkisi tartışılmaktadır. Beethoven'in Piyanonun Gelişimine Katkısı başlığında, piyano çalgısına katkıları ve orkestral bakış açısını enstrüman üzerinde nasıl dönüştürdüğü ele alınmaktadır. Son olarak Beethoven Sonatlarıdaki Geçmişin ve Geleceğin İzleri başlığında, bu başlıktan önceki başlıklarda irdelenen tüm konularla, Beethoven'in seçilen sonatları üzerinden örneklemeler yapılmıştır. Barok Dönem füg unsurunun sonatlarında kullanımı, klasik sonat formu içerisinde yaptığı yeniliklerle Romantik ve Modern Dönem müziğini hazırlaması, piyanonun oktav genişliğini zorlayarak çalgının bugünkü ses genişliğine ulaşmasının önünü açması sonatlar üzerinden verilen örneklerle açıklanmıştır. Makale, Beethoven'in müzik dilindeki bu geniş perspektifi keşfederek, onun hem geçmiş müziği hem de kendi dönem müziği içerisinde gelecek dönemlerin müziğini muhteşem bir uyum içerisinde harmanlayarak zamanının ötesinde bir besteci olduğunu kanıtlamayı amaçlamaktadır.

Beethoven ve Barok Dönem Füg Sanatı

Beethoven, müzik kariyerine yedi yaşında organist Heinrich van den Eeden ve opera şarkıcısı-piyaniist Friedrich Pfeiffer ile başlamıştır. Ancak, onun hızlı gelişimini sağlayan kişi Christian Gottlob Neefe olmuştur (Solomon, 2007). Neefe, 1779'da Bonn'a gelmiş ve Eeden'in ölümüne kadar orkestra şefi ve organist olarak görev yapmıştır. Beethoven'a müzik eğitimi vermesinin yanı sıra Shakespeare, Goethe ve Schiller gibi edebiyatçıları da tanıtmıştır.

“Cramer Magazin” adlı dergide Beethoven hakkında şu ifadeler kullanılmıştır:

“Bir tenorun oğlu olan Beethoven on bir yaşında büyük bir yeteneğe sahiptir. Piyanyoyu çok güçlü bir şekilde çalabiliyor, deşifresi inanılmaz ve Neefe'in dayattığı Bach'ın “Well Tempered Clavier” parçalarını sürekli çalarak repertuarına almış durumda. Neefe ona sürekli bas tekniğini öğretmekte ve kompozisyon eğitimi de çok ciddi bir şekilde vermektedir” (Schoenberg, 1987, s. 82).

Beethoven'in Viyana'da tanınmasının en büyük sebeplerinden biri, Bach'ın “Well Tempered Clavier” ini mükemmel bir şekilde icra etmesidir (Kinderman, 1995). Zamanla, iyi bir pianoforte yorumcusu ve doğaçlama ustası olarak ün kazanmış, aristokrasinin sanatı bir zanaat olarak görme zihniyetine karşı başkaldırmış ve bu düşünceyi değiştirmek için yaşamı boyunca mücadele etmiştir. Bu tutumu, onu dönemin en özgün ve etkili bestecilerinden biri haline getirmiştir (Gültek, 2007).

Beethoven'in pek çok eserinde barok dönem etkileri, özellikle füg kullanımı mevcuttur. “Op. 54 No. 22 Piyano Sonatı”nın ikinci bölümünde Bach'ı anımsatan iki sesli yapı ve sürekli devinim (perpetuum mobile) kullanımı bulunmaktadır. Beethoven'in karmaşık yapısını ve derin müzikal düşüncesini sergileyerek eserin genelinde önemli rol oynayan bir füg de “Yaylı Kuartet Op. 131 No. 14” te bulunmaktadır (Aktüze, 2004).

Beethoven, sonatlarının yapısında ve müzikal dilinde devrim niteliğinde bir dönüşüm gerçekleştirmiştir. Sonat formu, kendi başına bir amaç olmaktan çıkıp, bestecinin fikirlerini geliştiren bir ortam olmuştur (Mimaroglu, 1995). Özellikle “Op. 106, Op. 101 ve Op. 110 Piyano Sonatları” nda, fügü sadece gelişim bölümü olarak değil, aynı zamanda sonat formunu zenginleştiren karmaşık bir yapı olarak kullanmıştır (Yılmaz, 2012). Barok dönemin aksine, füg artık sadece kendi başına bir biçim olarak değil, sonat yapısını derinleştiren bir araç haline gelmiştir (Aktüze, 2004).

Beethoven'in füg anlayışı, sadece geçmişe bir gönderme değil, aynı zamanda müziğin geleceğine yönelik bir açılım olarak değerlendirilmektedir. Eserlerinde yarattığı bu zenginlik ve katmanlılık, onu müzik tarihinde eşsiz bir figür haline getirmiştir (Pamir, 1989).

Beethoven'in Gelecek Dönemlere ve Bestecilere Etkisi

Beethoven'in müziğinin yüksek güç, karakter ve duygusal derinliğe sahip olması onun birçok açıdan kendi çağının ilerisinde olmasını sağlamış, bu yetkinliği çalma stilini de etkilemiştir. Beethoven, müziği tamamen orkestral bir perspektiften düşünmüş ve orkestral özellikleri piyanoya uyarlamıştır. Bu yaklaşımı, piyanonun teknik ve duygusal

potansiyelini sonuna kadar kullanmasını sağlamış, eserlerinde zengin dinamikler ve derin anlatım biçimleri ortaya çıkarmıştır. Beethoven'in müziği, duygu ve ifade açısından sınırları zorlayan bir anlayışla şekillenmiş, böylece romantik müziğin temellerini atmıştır (Gültek, 2007).

Beethoven'in motifsel ve tematik etkileri, müziğin birçok önemli ismine ilham vermiştir; bu isimler arasında Berlioz, Liszt, Wagner, Brahms, Mahler ve Schönberg bulunmaktadır. Berlioz'un "Fantastik Senfoni"sindeki sürekli tekrarlanan ve aniden ortaya çıkan motifler, Beethoven'in yenilikçi anlayışına dayanmaktadır. Liszt, "Si minör Sonat", "Dante Sonat" ve çağdaş müziğe yönelik son eserlerinde, tematik geliştirme yöntemlerini Beethoven'dan esinlenerek geliştirmiştir. Wagner, leitmotif anlayışında, akor ve ses ilişkilerinde Beethoven'in çizgilerini benimsemiş; bu da onun müziğinde anlatımın dinamik olarak değişmesine olanak tanımıştır. Brahms, simetrik olmayan ölçü birimleri, cümlelerin uzatılıp kısaltılması gibi teknikleri kullanarak, Beethoven'dan ilham almıştır. Ayrıca, müzik unsurlarının kullanımı açısından tutumluluk ve zenginlikte de Beethoven'in derinlemesine boyutlarından faydalanmıştır. Böylece, Beethoven'in müzikal yenilikleri, sonraki kuşakların yaratıcı süreçlerinde önemli bir referans noktası haline gelmiştir. Mahler, müziğinde Beethoven'in tematik geliştirme yöntemlerini benimsemiş ve bu bağlamda derin bir anlam katmanı oluşturmuştur. Metafizik düşünceleri, müziğinde varoluşsal temaları ve duygusal derinliği yansıtmakta önemli bir rol oynamıştır. Schönberg'in serial müzik anlayışı, Beethoven'in yenilikçi tematik yapısıyla örtüşmektedir. Schönberg, müzikal yapıyı sistematik bir şekilde ele alırken, Beethoven'in motifsel geliştirme tekniklerinden esinlenmiş ve kendi modern estetiğini bu temellere oturtmuştur (Pamir, 1989).

Fransız ve Amerikan devrimleri, sonra da Napoleon egemenliğindeki Avrupa'nın duygu ve düşünce iklimi, Beethoven'in müziğini büyük oranda etkilemiştir (Mimaroglu, 1995). "Eroica Senfoni"si, 19. yüzyıl müziğinde bir dönüm noktası niteliği taşıırken, "Dokuzuncu Senfoni" de sonraki romantik bestecilerin hayal gücünü şekillendirmiştir (Schoenberg, 2013). "Eroica", cesaret ve insanlık temalarını ön plana çıkararak, klasik formun ötesine geçen bir ifade biçimi sunmuştur. Bu eser, müziğin duygusal ve kavramsal derinliğini artırarak, romantizmin başlangıcını müjdelemiştir.

Fransız İhtilali, insanların özgürlük ve eşitlik taleplerini vurgulamış ve bu talepler Romantik Dönem sanatına yansımıştır (Çelik, 2023). Beethoven'in "Dokuzuncu Senfoni"si, özellikle "Ode to Joy" bölümü ile, evrensel kardeşlik ve insanlık temalarını vurgulayarak, romantik müziğin özünü yansıtan bir yapı sunmaktadır. Bu eser, daha sonra gelen birçok romantik bestecinin ilham kaynağı olmuş, müzikte epik bir anlatımın ve derin duygusal ifadenin önünü açmıştır. Beethoven'in her iki eseri, müzikal düşüncenin evriminde kritik bir rol oynamış ve sonraki dönemlerdeki yaratıcı çalışmalara yön vermiştir. "Dokuzuncu Senfoni" Berlioz ve Wagner'i en fazla etkileyen Beethoven eseri olmuştur. (Schoenberg, 2013).

Beethoven "Op. 31 No. 18 Piyano Sonatı" üçüncü bölüm "Trio", Camille Saint-Saëns'ın "Op. 35 İki Piyano için Varyasyonları"nda kullanılmıştır. Bu durum, Beethoven'in eserinin daha fazla tanınmasına ve popülerlik kazanmasına katkıda bulunmuştur. Saint-Saëns, Beethoven'in bu etkileyici bölümünü kendi varyasyonlarında ustaca işleyerek, hem Beethoven'a bir saygı duruşunda bulunmuş, hem de eserini zenginleştirmiştir (Aktüze, 2004).

Beethoven'in "Birinci Senfoni"sindeki "Menuet" bölümü, gelecekteki senfonilerin "Scherzo" bölümlerine ilham vermiştir. Bu bölüm, müzikal yapısında ve ritmik dinamiklerinde, daha sonraki eserlerde görülecek olan enerjik ve yaratıcı yaklaşımın temelini atmıştır. Ayrıca, "Piyano Sonatı Op. 10 No. 3", minyatür bir "Senfonik Şiir" olarak değerlendirilebilmektedir. Bu eser, Beethoven'in piyano için yazdığı en özgün ve etkileyici eserlerinden biridir. Zengin temaları ve dramatik geçişleri ile dinleyiciye geniş bir duygusal yelpaze sunmaktadır. Her iki eser de, Beethoven'in müzikal dilinin gelişiminde önemli bir yer tutmakta ve onun yenilikçi yaklaşımını yansıtmaktadır.

Beethoven'in "Op. 101, Op. 109, Op. 110 ve Op. 111 Piyano Sonatları"nda ve son "Yaylı "Çalgılar Quartetleri"nde romantik bir eğilim gözlemlenmektedir. Bu eserler, Schumann'ın müziğiyle benzerlik taşımakta; birçok melodi parçası, tam bir sonuca ulaşmamış gibi görünmektedir. Aslında Beethoven, en küçük ayrıntıyı bile yapısal açıdan düşünmektedir (Uğurlar, 2010). Bu ayrıntının tüm eser tarafından taşınıp taşınmayacağını ve bütün içindeki oranını dikkatlice tartmaktadır. Beethoven'in müziğinde, metafizik bir arka plan bulunmaktadır. Esin, yaratıcılık, fikir ve müzikal düşünce bu bağlamda önem teşkil etmektedir. Müziğin ardındaki imgeler, ruh halleri ve konular, soyut simgelerle müziğe yansıtılmıştır.

Beethoven'in eserleri evrensel temalar taşımaktadır. Müzikal olaylar ve konular, arka plandaki kavramlarla saydam ve geçirirli bir ilişki içindedir ve bu kavramlarla bütünleşerek daha geniş bir anlam alanı oluşturmaktadırlar. Beethoven'in müziğinde ön plandaki olaylar, arka plandaki derin kavramlarla kaynaşarak bütünselliğe ulaşmaktadır (Pamir, 1989).

Romantizm, birçok açıdan gelenekleri yıkan bir anlayış olarak tanımlanabilmektedir. Ancak Beethoven, bu geleneği tamamen ortadan kaldırmak yerine, onu daha da ileriye taşıyarak kendi müzikal diliyle harmanlamıştır. Böylece, Beethoven'i yalnızca bir romantik olarak değil, aynı zamanda çok geniş perspektife sahip bir klasik besteci olarak değerlendirmek önemlidir. Klasik form ve yapıları ustaca kullanarak, olgunluk döneminde müziğin sınırlarını zorlamış

ve yeni gelen Romantik Dönem'in temellerini atmıştır. Bu nedenle, onun müziği, hem klasik hem de romantik unsurların zengin birleşimini sunarak, sonraki kuşaklar için ilham verici bir kaynak olmuştur (Gültek, 2007).

Beethoven'in Piyanonun Gelişimine Katkısı

Beethoven, piyanonun sorunlarıyla derinden ilgilenmiştir. Müzik hayatının büyük bir kesiminde Viyana piyanolarını kullanmıştır. Bu piyanolar, başlangıçta beş oktavlı olmuşlar, ancak "Waldstein Sonatı"ndan itibaren altı oktava ulaşmaya başlamışlardır. Yine de Beethoven, hiçbir zaman çalgının kapasitelerinden tam olarak tatmin olmamıştır. Bu nedenle, üreticileri daha dolgun ve etkili bir ses elde etmek için ikna etmeye çabalamıştır. 1796'da piyano üreticisi Johann Streicher'a yazdığı oldukça keskin bir mektupta, piyanoların yetersizliğinden ve daha iyi bir çalgı beklentisinden bahsetmiştir.

"Çalınış göz önüne alındığında hiç şüphe yoktur ki pianoforte, üstünde en az çalışılan ve en az geliştirilen çalgıdır: dinleyende, sıklıkla arp havası uyandırmaktadır. Sevgili dostum, mutluyum ki sen, müziği hissedebilen herkesin, bir pianoforteye şarkı söylettirebileceğinin farkında olan az kimseden birisin. Arp ve pianofortenin tamamen farklı çalgılar olarak görüleceği zamanın bir an önce gelmesini umuyorum" (Schoenberg, 1987, s.94).

Beethoven, müzikal vizyonunu gerçekleştirmek için gereken enstrümanın gelişimine büyük önem vermiş, bu süreçte üreticilere yönlendirici önerilerde bulunarak, piyanonun evriminde etkili bir rol oynamıştır. Bu tutumu, onun sanatındaki yenilikçi yaklaşımın bir yansıması olarak da değerlendirilebilmektedir (Gültek, 2007).

Mozart'ın piyano müziği, Stein ve Walter gibi beş oktavlı piyanolarla uyumlu bir stil geliştirirken, Beethoven'in eserleri, Viyana veya İngiliz piyanolarının daha geniş kapasitesine ihtiyaç duymuştur. 1802 yılına kadar bestelenen sonatlar, Mozart'ın kullandığı beş oktavlık "-fa-fa" aralığına uygun olsa da, 1803-1804 tarihli "Op. 53 No. 21 Waldstein Sonatı", üst oktavda "-la" notasıyla genişlerken, "Introduzione" bölümünde alt oktavda en alt "-mi" notasını da barındırmaktadır. Sonraki yıl yazılan "Op. 57 No. 23 Appassionata Sonatı", beş buçuk oktavlık bir aralık gerektirerek, daha geniş bir ses yelpazesi sunmuştur. Beethoven, çalgının potansiyelini zorlayarak, farklı partilerdeki sesleri ayırma ve dinamik zıtlıklarla dolu akorları kullanma yeteneği göstermiştir. Bu yaklaşım, "Op. 106 No. 29 Hammerklavier Sonatı"nda altı buçuk oktavlık aralığın tam anlamıyla kullanılmasını sağlamıştır. Bununla birlikte, Beethoven'in kullandığı piyanoların tınları, dinamik nüansları ve artikülasyon özellikleri, modern piyanolardan oldukça farklıdır. Bu nedenle, günümüz piyanolarında bu özelliklerin tam olarak yansıtılması zordur. Bu durum, Beethoven'in müziğinin yorumlanmasında önemli bir rol oynamakta ve onun yaratıcılığının sınırsızlığını ortaya koymaktadır (Gültek, 2007).

Beethoven, "Op. 53 No. 21 Waldstein Piyano Sonatı"nı, Fransız piyano yapımcısı Erard'ın 1803'te gönderdiği, o dönemin beş oktavlık piyanolarını aşan geniş ses aralığına sahip, büyük gövdeli bir piyanoyla bestelemiştir. Bu piyano, sol anahtarlı portenin beşinci ilave çizgisinin üstündeki tiz do notasına ulaşabilme yeteneğiyle Beethoven'a yeni müzikal olanaklar sunmuş ve daha zengin bir titreşim sağlamıştır. Bu özellikler, "Waldstein Sonatı"nın tınısal zenginliğini açıklamakta önemli bir rol oynamaktadır. Eserin üçüncü ve son bölümü olan "Allegretto Moderato" bölümünün kodası, yeni bir çalışma tekniği gerektiren oktavlardan oluşur. Bu durum, Beethoven'in yenilikçi yapısını ve müzikal ifade biçimlerini nasıl genişlettiğini gösteren çarpıcı bir örnektir. "Waldstein Sonatı", teknik ve sanatsal açıdan önemli bir eser olarak Beethoven'in yaratıcı gelişiminde kritik bir rol oynamıştır (Aktüze, 2004).

Beethoven Sonatlardaki Geçmiş ve Geleceğin İzleri

Piyano Sonatı Op. 57 No. 23 "Appassionata"

-Allegro assai.

-Andante con moto.

-Allegro ma non troppo.

Eser, teknik ve ifade açısından eşsiz bir etki yaratarak piyano ve müzik tarihinde önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur. Beethoven'in de belirttiği gibi, bu sonat, "Hammerklavier" adlı piyano eserine kadar yazdığı en önemli sonattır. Geliştirdiği büyük piyano tekniği, derin ve güçlü bir anlatımla birleşerek, eserin 19. yüzyıl romantikleri ve sonrasındaki dönemde bir kırılma noktası olarak görülmesini sağlamıştır. Bu sonat, olağanüstü bir bestecilik barındırırken, cesur armonik yapısı ve virtüözitesiyle klasik dönemin kurallarını alt üst etmiştir. Beethoven, bu eserle hem müzikal ifadeyi zenginleştirmiş hem de piyano repertuarına yeni bir soluk getirmiştir (Eren, 2014). Beethoven'in pek çok eserinde ve "Appassionata Sonatı"nda da görülen ani tonalite değişimleri, onun döneminde alışılmadık bir özellik olarak görülmektedir (Şekil 1). Bu tür tonal ilişkiler, sonraki kuşak bestecileri olan Schubert, Schumann, Chopin, Liszt, Berlioz ve Wagner gibi ilk romantiklerin özelliklerindedir. Beethoven'in zaman zaman kullandığı bu tonal geçişler, onu müzikte romantizmin öncüsü yapan teknik unsurlar arasında yer almaktadır (Manav & Nemutlu, 2012).

Şekil 1. Beethoven Appassionata Piyano Sonatı 1. Bölüm ton değişimleri (http 1).

Beethoven, “Appassionata” ile birlikte Haydn ve Mozart’ın klasik sonat geleneğinden belirgin bir şekilde ayrılmıştır. İfade için biçimleri kırarak, romantiklerin ilgisini çeken özgür ve yenilikçi bir anlatım geliştirmiştir. “Appassionata”, büyük teknik beceri, zengin tını, etkileyici melodi ve pedallı anlatım gibi unsurların zirveye ulaştığı 19. yüzyıl romantik piyano ekolünün oluşumunda öncü bir rol oynamıştır. Bu eser, romantik müziğin karakteristik özelliklerini şekillendirirken, aynı zamanda Beethoven’in yaratıcı gücünü de gözler önüne sermektedir.

Piyano Sonatı Op. 81a No. 26 “Les adieux”

- Adagio-Allegro. Das Lebewohl (Les adieux).
- Andante espressivo. Abwesenheit (L’absence).
- Vivacissimamente. Das Wiedersehen (Le retour).

Beethoven’in “Op. 81a No. 26 Piyano Sonatı”nı, aynı zamanda “Les Adieux” olarak da bilinir ve çok katmanlı bir yapıya sahiptir. İlk bölümdeki ağır giriş (Adagio), ayrılığın acısını derin bir şekilde hissettirirken, ardından gelen hızlı bölüm (Allegro), bu duygudan kaçışın dinamikliğini yansıtır. Bu iki zıt duygu, eserin yapısında ilginç bir kontrast yaratmaktadır. Özellikle Le-be-wohl motifinin üç notasının (sol-fa-mi bemol) sürekli tekrarı, esere melankolik bir derinlik kazandırmaktadır (Şekil 2). Bu motif, sadece bir müzikal tema olmasının ötesine geçerek, ayrılığın ve yeniden kavuşmanın duygusal ağırlığını temsil etmektedir (Aktüze, 2004). Beethoven, Les Adieux Piyano Sonatı’nı, maddi ve manevi en önemli destekçilerinden ve yakın dostu Arşidük Rudolph’a ithaf etmiştir (Özkan, 2022).

Şekil 2. Beethoven Les Adieux Piyano Sonatı 1. Bölüm teması (http 2).

“Op. 81a (1809-1810), Beethoven’in bölümlerin hepsine isim verdiği tek sonattır. “Das Lebewohl/Les adieux” (elveda) bestecinin yaklaşan Napolyon orduları sebebiyle Viyana’dan ayrılan yakın dostu Arşidük Rudolph’a vedasını, “Abwesenheit/L’absence” (yoksunluk) ayrılığın hüznünü, “Das Wiedersehen/Le Retour” (kavuşma) buluşmanın coşkusunu resmetmektedir” (Elivar, 2021, s. 291).

Piyano Sonatı Op. 90 No. 27

- Mit lebhaftigkeit und durchaus mit Empfindung und Ausdruck.
- Nicht zu geschwind und sehr singbar vorzutragen.

Sonat 1814’te bestelenmiş ve Kont Moritz von Lichnowsky’ye ithaf edilmiştir (Erdoğan, 2019). İki ana bölümden oluşan eser, “nesir-şiiir” ilişkisini ortaya koymaktadır. İlk bölüm, “tutkulu bir yalnızlık” hissini ifade ederken, ikinci bölüm, “geniş ve melodik bir tema” ile Schubert’i belirgin şekilde çağrıştıran bir parça sunmaktadır. Bu unsurlar, eserin romantik doğasını etkili bir şekilde yansıtmaktadır (Elivar, 2021).

İkinci bölümdeki halk şarkısı havasında başlayan melodi, Schubert’i etkilemiş ve bu temayı dört el piyano için yazdığı “La Majör Rondo”sunda kullanmıştır (Şekil 3). Gizli bir polifoni içeren bu bölüm, rondo formunda yazılmıştır (Aktüze, 2004).

Şekil 3. Beethoven Op. 90 No. 27 Piyano Sonatı 2. Bölüm teması (http 4).

Piyano Sonatı Op. 106 No. 29 “Hammerklavier”

- Allegro.
- Scherzo: Assai Vivace.
- Adagio Sostenuto.
- Introduzione: Largo - Prestissimo. Fuga: Allegro risoluto.

Sonat, hem kompozisyon, hem de piyano tarihi açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Tüm bölümlerinin ana temadan türetilmesi, Beethoven’ın müziğinde tematik bütünlüğü, gelişimi ve yapısalcı yaklaşımını vurgulaması bakımından dikkat çekicidir. İki el arasındaki mesafenin belirgin bir şekilde açılması, piyano yazımında büyük bir yenilik sunarak, daha önceki dönemlerdeki belirli register sınırlamalarını aşmıştır.

Eserin birinci bölümü, romantik dönemin piyano tekniğini ve yoğun ton anlayışını etkileyici bir biçimde sergilemektedir. Ani ton geçişleriyle oluşturulan atmosferler ve gelişimdeki dört partili füg anlayışı, müziği oldukça farklı bir yapıya dönüştürmüştür. İkinci bölümde ise, si bemol minör tonundaki kesitin sürekli aynı ton içinde dönmesi, gelecekteki empresyonist yaklaşımlarda görülecek sarmal yapı anlayışının bir yansımasıdır. Üçüncü bölüm, tarihin hiçbir döneminde benzeri görülmemiş bir içsel ve soyut anlatım sunmaktadır. Son bölümde ise, Beethoven, Klasik Dönem bestecisi olarak kontrpuan sanatında ne kadar usta olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, son bölüm çalınması güç özellikler taşımaktadır. Temanın trilli olmasının yanı sıra, uzun süreye yayılması, füg sanatını karmaşık bir yapı içerisinde sunmaktadır (Şekil 4). Beethoven’ın bu bölümde füg sanatını geniş registerlerde büyük bir teknik ve ton anlayışıyla yazması, tarihte o zamana kadar görülmemiş bir başarıdır. Bu eser, hem teknik zorlukları hem de derin müzikal ifadesi ile Beethoven’ın yenilikçi yaklaşımının en güzel örneklerinden biri olmuştur (Eren, 2014).

Şekil 4. Beethoven Hammerklavier Piyano Sonatı 4. Bölüm Füg (http 4).

Beethoven, özellikle son sonatlarında büyük oktav aralıklarını kullanmıştır (Şekil 5). Özellikle bas ve tiz sesler arasında kullandığı bu geniş aralıklar, dönemin diğer bestecilerinden farklı olarak, piyano çalgısının potansiyelini daha önce görülmemiş bir şekilde keşfetmesine olanak sağlamıştır. Bu yaklaşım, Beethoven’ın müzikteki yenilikçi ve cesur tutumunu yansıtan bir özelliktir. Beethoven’ın piyano sonatlarında ses aralıklarını bu denli genişletmesi, çalgının teknik

kapasitesini zorlayan, ancak aynı zamanda müzikal ifade açısından daha derin bir anlatım arayışını da simgelemektedir. Bu tür geniş oktav aralıkları, dönemin müzik anlayışından ve teknik olanaklardan daha öteye geçerek, piyano çalgısının ifade gücünü artırmıştır.

Şekil 5. Beethoven Hammerklavier Piyano Sonatı 1. Bölüm geniş ses aralıkları (http 4).

Piyano Sonatı Op. 109 No. 30

-Vivace, ma ton troppo-Adagio espressivo-Tempo I.

-Prestissimo.

-Gesangvoll, mit innigster Empfindung (Andante molto cantabile ed espressivo).

1821 yılı sonunda Paris ve Berlin’de basılan sonat, gelişim ve coda gibi yapısal unsurlarıyla, bestecinin son kuartetlerinin bir ön gösterimi gibidir. Şiirsel bir bütünlük taşıyan sonatın ilk bölümü, özgür bir fantezi gibi görüne de geleneksel sonat formunu izlemektedir. İkinci bölüm yırtıcı bir karaktere sahip olup, tematik olarak Mendelssohn’u anımsatan bir dokunuşa sahiptir (Aktüze, 2004). Bu bölüm, Chopin’i hatırlatan bir ezgiyle romantizm taşımaktadır (Schoenberg, 2013). Czerny tarafından Haendel ve Bach stilinde çalınması istenen üçüncü bölüm ise tema ve altı varyasyonla işlenmektedir (Şekil 6). Varyasyonlar, temayı farklı şekillerde ele alarak zenginleştirmiş ve her biri farklı bir duygusal derinlik sunmuştur. Bu durum, Beethoven’ın derin duygusal ifadelerini ve teknik ustalığını bir araya getiren etkileyici bir finale işaret etmektedir. Özellikle final, geleneksel sonat formuna uymayan, yeni bir son anlayışıyla ele alınarak, iç dünyaya dönüşü temsil etmektedir.

Şekil 6. Beethoven Op. 109 No. 30 Piyano Sonatı 3. Bölüm teması (http 5).

Piyano Sonatı Op. 110 No. 31

Moderato cantabile molto espressivo.

Allegro molto.

Adagio ma non troppo-Fuga (Allegro ma non troppo).

1822 baharında tamamlanan sonatın birinci bölümü, hülyalı bir anlam taşır ve yaylı çalgılar kuarteti havasındadır. Sakin ve huzurlu bir girişle başlayan bölüm, şiirsel bir düşünceyle ölüme yaklaşımı yansıtmaktadır. Temasındaki motif, “Op. 30 No. 3 Keman Sonatı”nın “Tempo di Minuetto”unda ve “Op. 70 No. 2 Trio”nun “Allegro”unda da yer almıştır. İkinci bölüm güçlü ritmik yapısıyla ilk bölümün lirik havasına zıt bir etki yaratmaktadır. Üçüncü bölüm ise, hüznü bir ağıt gibidir. Giriş kısmı, Bach’ın “Passion”larına benzemektedir (Şekil 7). Bu kısım sonradan ortaya çıkacak olan füg kısmına hazırlarken, sonata tam bir bütünlük içerisinde anlam katmaktadır (Aktüze, 2004).

Şekil 7. Beethoven Op. 110 No. 31 Piyano Sonatı 3. Bölüm Girişi (http 6).

Birinci bölümün temasıyla benzer bir ezgiye sahip olan füg, Beethoven'in kontrpuandaki ustalığını sergiledikten sonra sonatın finalini getirmektedir (Şekil 8).

Şekil 8. Beethoven Op. 110 No. 31 Piyano Sonatı 3. Bölüm Fuga (http 6).

Piyano Sonatı Op.111 No. 32

Maestoso-Allegro, con brio ed appassionato.
Arietta-Adagio molto semplice e cantabile.

1820-22 yılları arasında kaleme aldığı son üç sonatın (Op. 109, 110 ve 111) finallerini, yenilikçi bir anlayışla ele alan Beethoven, eserlere gerçek bir son havası katmamıştır. Özellikle “Op. 111 No. 32 Sonatı”n bitişinde sessizlik ön plandadır ve bu durum esere derin bir etki kazandırmıştır. Wilhelm von Lenz, ilk bölümün gerçek dünyayı, ikinci bölümün ise mistik dünyayı temsil ettiğini ifade etmiştir (Aktüze, 2004).

Avusturya Arşidükü Rudolph'a ithaf edilen Beethoven'in bu son sonatı, iki bölümüyle de oldukça özgün özellikler taşımaktadır. Yatay polifonik anlayış, Beethoven'in son dönem eserlerinde olduğu gibi, “Op. 111” in birinci bölümünde de belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. İkinci bölüm, çeşitleme sanatının zirveye ulaştığı bir müzik olarak dikkat çekmektedir. Sağırlığın etkisiyle yer yer duyulan uğultular, Beethoven'in içe dönük bir tavırla duyduğu ve idealize ettiği müziği ifade etmesine olanak tanımaktadır (Eren, 2014). Tema gerek ritmik, gerek armonik anlamda tanınmayacak dereceye getirilerek başkalaşmış ve bunun sonucunda dönüşerek yepyeni bir kimliğe bürünmüştür. Beethoven bu anlatımıyla, 19. yüzyılda özellikle Schumann ve Brahms'la zirveye çıkan soyut çeşitleme anlayışının en önemli temsilcisi olmuştur (Aktüze, 2004).

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nın etkisiyle şekillenen 20. yüzyıl sanatı, toplumsal yapının değişimleriyle birlikte sürekli bir arayış içinde olarak daha önce hiç görülmemiş ölçüde farklı tarzlar ve akımların ortaya çıkmasına yol açmıştır (Tanatar, 2023). Blues türü de bu akımlardan biridir. Beethoven'in üçüncü varyasyonda kullandığı, otuzikilik ve altmışdörtlük notaların oluşturduğu ritmik yapı da bu türe ait olan “boogie-woogie” kalıbının neredeyse birebir aynısıdır (Şekil 9). İlginç olan bu kalıbın tam bir yüzyıl sonra keşfedilecek olmasıdır. Bu kesit, sonattan bağımsız değerlendirildiğinde, Beethoven tarafından yazıldığına inanmak güçtür çünkü, ritmik açıdan yaşadığı dönemin müzik türleriyle hiçbir benzerlik taşımamaktadır.

Şekil 9. Beethoven Op. 111 No. 32 Piyano Sonatı 2. Bölüm 3. Varyasyon (http 7).

İkinci bölümün beşinci varyasyonu, oluşturduğu doku ve yarattığı atmosferle, empresyonist sanatçılara ve 20. yüzyıl müziğinin tınısallık kavramına yönelik öncü bir işlev üstlenmiştir. Op. 111, derin anlatımı ve soyut fikirleri ile müzik tarihinde bir başyapıt olarak kabul edilmektedir. Sonat biçiminin hem form hem de ifade açısından ulaştığı en yüksek noktalar arasında yer alması, Beethoven'ın yenilikçi yaklaşımının bir göstergesidir (Eren, 2014).

Beethoven'ın eserleri arasında, belki de en yüksek soyutlamaya ulaştığı an, 89. ölçüdeki varyasyondur (Şekil 10). Bu bölümde, anlatım o kadar derinleşmiştir ki, zaman ve mekan kavramları neredeyse kaybolmuştur. Sonatı çalan veya dinleyen bir kişinin, eserin hangi dönemde yazıldığını ve hangi stile ait olduğunu anlaması oldukça zordur. Beethoven, yarattığı doku ve atmosferle, empresyonistlerin ve 20. yüzyıl müziğinin temel özelliği olan tınısallığı çok önceden haber vermiştir. Bu öngörüsü, müzik tarihinin seyrini değiştirmiştir (Pekdemir Peker, 2021).

Şekil 10. Beethoven Op. 111 No. 32 Piyano Sonatı 2. Bölüm 5. Varyasyon (http 7).

Sonuç

Beethoven'ın müziği, Barok Dönem'in füg sanatından aldığı ilhamla, kendi özgün müzikal dilini geliştirirken geçmişe duyduğu saygıyı korumuş ve onu geleceğe taşıyan yenilikçi bir yaklaşım sergilemiştir. Eserlerinde, füg formunu yalnızca bir yapı olarak değil, aynı zamanda duygusal ve tematik derinliği artıran bir araç olarak kullanması, Beethoven'ın müzikal vizyonunun genişliğini göstermektedir.

Beethoven'ın piyano sonatları, müzikal formun ve ifadenin sınırlarını zorlayarak, sonraki kuşakların yaratıcılığına ilham vermiştir. Bu eserlerdeki zengin yapılar ve derin anlatım, teknik ve sanatsal açıdan önemli bir gelişim göstermiş, piyanonun potansiyelini sonuna kadar kullanarak yeni ifade biçimleri ortaya çıkarmıştır.

Beethoven'ın müzikal anlayışı, sadece dönemine değil, sonrasındaki birçok besteciye de ilham kaynağı olmuştur. Gelecekteki pek çok besteci, Beethoven'ın tematik geliştirme yöntemlerini benimseyerek kendi müziklerinde derin anlam katmanları oluşturmuşlardır. Beethoven'ın eserleri, müziğin evrensel temalarını ve soyut düşüncelerini harmanlayarak, hem kendi döneminde hem de sonrasında müzikal bir referans noktası haline gelmiştir. Ayrıca, piyanoya yaptığı katkılar, enstrümanın evriminde önemli bir rol oynamış ve onu teknik açıdan zengin bir ifade aracı haline getirmiştir. Piyano müziğinde daha önce görülmemiş bir tınısallık ve dinamik zenginlik sunarak, yorumcunun potansiyelini sonuna kadar zorlamıştır. Sonuç olarak, Beethoven, müzik tarihinin en büyük bestecilerinden biri olarak anılmayı hak eden, eşsiz bir figürdür. Müziği, hem teknik hem de duygusal derinliğiyle, sanatın evrensel bir ifadesi olma özelliğini koruyarak, gelecekteki bestecilere ilham vermeye devam etmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Conflict of Interest: The author have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Yazarın ORCID ID'si / ORCID ID of the author

Ruba PEKDEMİR PEKER 0000-0002-5559-1472

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Aktüze, İ. (2004). *Müziği Okumak*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Çelik, D. (2023). Fransız İhtilali'nin Ardından Operada Romantik Dönem ve İhtilalden Esinlenen Operalar. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(99), 2496–2504. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8415704>
- Elivar, E. (2021). Beethoven Op. 57 "Appassionata". *Etnomüzikoloji Dergisi*, 4(2), 287-306.
- Erdoğan, A. (2019). *Ludwig Van Beethoven'in Op. 90 Piyano Sonatının ve Dönemin Viyana'daki Müzik Ortamının İncelemesi*. (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Eren, O. (2010). Beethoven'de Anlatıcılık Ve Piyano Tekniği. *Folklor/Edebiyat*, 16(64), 131-140.
- Eren, O. (2014). *Klasik Batı Müziği Tarihinde Kırılma Anları*. Ankara: Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.
- Gültek, B. (2007). *Piyano Bir Çalgının Biyografisi*. Ankara: Epilog Yayıncılık.
- Güncan, Ö. (2023). A review on education approach with innovative ideas in music. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 12(4), 370-373.
- Kinderman, W. (1995). *Beethoven*. Oxford University Press.
- Manav, Ö. ve Nemutlu, M. (2012). *Müzikte Alımlama*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Mimaroglu, İ. (1995). *Müzik Tarihi*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özkan, Ç. (2022). Ludwig Van Beethoven'in Op.96 Keman-Piyano Sonatı'nın Birinci Bölümünün Karakter ve Tematik Analizi. *Balkan Müzik ve Sanat Dergisi*. Cilt 4. Sayı 1 (101-112) 101 DOI: 10.47956/bmsd.1087632
- Pamir, L. (1989). *Müzikte Geniş Soluklar*. İstanbul: Ada Yayınları.
- Pekdemir Peker, R. (2020). *Ludwig Van Beethoven Piyano Sonatı Op. 111'in Yapısal Analizi* (Sanatta Yeterlik Tezi) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü
- Schonberg, H C. (1987). *The Great Pianists*. New York: Simon and Schuster.
- Schonberg, H. C. (2013). *Büyük Besteciler*. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Solomon, M. (2007). *Beethoven Essays*. Harvard University Press.
- Tanatar, G. (2023). Spektral Müzik Bağlamında "Vortex Temporum". *Premium E-journal of Social Sciences*, 7(35), 1400-1412.
- Uğurlar, B. T. (2010). *Ludwig Van Beethoven'in Klasik Sonat Formuna Katkıları*. (Yüksek Lisans Tezi) Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, A. (2012). *L. van Beethoven "İlk 12 Sonat"*. Sanatta Yeterlik Eser Çalışması. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnternet Kaynakları

- http 1: https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/0/01/IMSLP51795-PMLP01480-Beethoven_Werke_Breitkopf_Serie_16_No_146_Op_57.pdf
Erişim tarihi: 23.10.2024
- http 2: https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/b/b9/IMSLP51798-PMLP01483-Beethoven_Werke_Breitkopf_Serie_16_No_149_Op_81a.pdf
Erişim tarihi: 23.10.2024
- http 3: https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/7/79/IMSLP51799-PMLP01484-Beethoven_Werke_Breitkopf_Serie_16_No_150_Op_90.pdf
Erişim tarihi: 23.10.2024
- http 4: https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/a/a7/IMSLP51803-PMLP01486-Beethoven_Werke_Breitkopf_Serie_16_No_152_Op_106.pdf
Erişim tarihi: 23.10.2024
- http 5: https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/5/51/IMSLP51804-PMLP01487-Beethoven_Werke_Breitkopf_Serie_16_No_153_Op_109.pdf
Erişim tarihi: 23.10. 2024
- http 6: https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/a/a3/IMSLP51805-PMLP01488-Beethoven_Werke_Breitkopf_Serie_16_No_154_Op_110.pdf
Erişim tarihi: 23.10.2024
- http 7: https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/7/7e/IMSLP51811-PMLP01489-Beethoven_Werke_Breitkopf_Serie_16_No_155_Op_111.pdf

Erişim tarihi: 23.10.2024

Atf Biçimi / How cite this article

Pekdemir Peker, R. (2024). A Composer Beyond Time: Ludwig van Beethoven's Universal Music Conception and Piano Sonatas. *Konservatoryum – Conservatorium*, 11(2), 516–527. <https://doi.org/10.26650/CONS2024-1573003>